

ประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านกว้าว ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอศรีมามาศ จังหวัดสุโขทัย

“Tham Khwan Khwai – Kin Khao Mai – Sam Pasa Huajai Diawkan” in Ban Kwaw, Ban Namphu, Khiri Mat, Sukhothai

ธรรตพงศ์ วงษ์สวัสดิ์*

Thutsapong Wongsawad

วิทยาลัยทองสุข

Thongsook College

*fonfhar@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการมีส่วนร่วมและระดับความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านกว้าว ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอศรีมามาศ จังหวัดสุโขทัย 2) ศึกษาความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการมีส่วนร่วมและระดับความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านกว้าว และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านกว้าว ด้านวิถีชีวิต ด้านความเชื่อ ด้านพิธีกรรม และด้านความสัมพันธ์ในชุมชน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนในพื้นที่ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอศรีมามาศ จังหวัดสุโขทัย ด้วยวิธีการสุ่มอย่างแบบง่ายโดยวิธีใช้ตารางเลขสุ่ม จำนวน 361 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบ ได้แก่ t-test F-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุสูงกว่า 50 ปี ขึ้นไป ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ประกอบอาชีพเกษตรกรและปัจจัยการมีส่วนร่วมพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านกว้าวพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการมีส่วนร่วมมีผลต่อระดับความคิดเห็นด้านประเพณีพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระดับความคิดเห็นด้านประเพณีพบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง มีทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ประเพณี ทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกัน

Abstract

The objectives of this study are 1) to investigate personal factors influencing participation and opinions of the “Tham Khwan Khwai – Kin Khao Mai – Sam Pasa Huajai Diawkan” ceremony traditional local for a good harvest and good fortune in Ban Kwaw, Ban Namphu, Khiri Mat, Sukhothai; 2) to study the differences of the personal factors and opinions of the ceremony; and 3) to discover the relationship between the opinions on the ceremony, lifestyles, beliefs, rites, and community relations. The sample group consisted of 361 people from Ban Namphu, Khiri Mat, Sukhothai and were selected via simple random sampling (number table). Interviews and questionnaire were employed as study tools, as well the statistics used for data analysis were mean and standard deviation. The statistics for the test are t-test and F-test by One-Way ANOVA and Pearson product moment correlation.

The personal factors revealed that most of the questionnaire participants are female who are older than 50, have graduated with lower than a bachelor degree, earning less than 10,000 baht per month, and farm for a living. The analysis revealed that it is at a high level. The results of the gathered opinions indicate that the “Tham Khwan Khwai – Kin Khao Mai – Sam Pasa Huajai Diawkan” ceremony is significant for the community and it is empirically shown by the 0.05 statistical significant.

Keywords : tradition, ceremony for encouragement for buffalo, eating new rice, three languages into one unity

บทนำ

วัฒนธรรมและประเพณีเป็นวิถีชีวิตที่ชุมชนและท้องถิ่นต่าง ๆ ได้พัฒนาและสร้างสรรค์ขึ้นและใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินวิถีชีวิต ป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมทั้งใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นศักยภาพและต้นทุนที่สำคัญยิ่งของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนเป็นสิ่งซึ่งสามารถบ่งบอกถึงความเป็นมาของชนชาตินั้น ๆ ยังมีวัฒนธรรมหรือประเพณีที่ดงามเท่าไรก็ยิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นมาและประวัติศาสตร์ของประเทศมากเท่านั้นเช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติพ.ศ.2550ได้อธิบายว่าประเพณีหรือสิ่งที่เป็นแบบแผนอันเกิดจากความเชื่อ ศีลธรรม ทศนคติ คุณค่า ความรู้สึก วิธีคิด และวิถีกระทำ ซึ่งมีการประพฤติปฏิบัติ สัมผัส เลือกรสร ปรับใช้และสืบทอดมาจากอดีตหรือจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยมีความหมายและความสำคัญในเชิงสาระและคุณค่าต่อวิถีคิดและวิถีปฏิบัติของคนในสังคม ซึ่งประเพณีนิยมเป็นสิ่งที่เป็นแบบแผนของคนในสังคมที่สืบทอดต่อกันมา และส่วนใหญ่นิยมประพฤติปฏิบัติกัน ได้แก่ ประเพณีปีใหม่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีบวช ประเพณีแต่งงาน

ประเพณีขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีงานศพ ประเพณีทอดกฐิน ทั้งนี้ประเพณียอตนิยมบางประเพณีอาจจะนิยม ประเพณีปฏิบัติกันอย่างฟุ่มเฟือยหรือเบียดเบียนไปจากสาระและคุณค่าเดิม (Department of Culture Promotion, 2007)

ประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันเป็นประเพณีของชุมชนบ้านก๊ว ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ได้ร่วมมือกันบูรณาการขึ้นมา การทำขวัญควายจะถูกกำหนดเอา วันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้น้อมนำวิถีชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการประกอบอาชีพทำนาแบบเกษตรอินทรีย์ มีพื้นที่ราบเหมาะสมกับการปลูกข้าว พันธุ์ข้าวเป็นข้าวหอมมะลิพิษณุโลก 105 ซึ่งจะนำมาแปรรูปเป็นข้าวซ้อมมือเหมือนสมัยก่อนหรือเรียกว่ากันในปัจจุบันว่า ข้าวหอมมะลิออร์แกนิก กินข้าวใหม่ คำว่า ‘กิน’ เป็นภาษาถิ่นที่มีสำเนียงภาษาคนสุโขทัยมาแต่ดั้งเดิม คือ การกินหรือการรับประทาน ซึ่งในช่วงเวลาเดือนสามตามปฏิทินไทยในภาคเหนือเป็นฤดูที่ข้าวหอมมะลิที่ปลูกไว้ในแปลงนาข้าวได้โน้มน้าวสุกมีสีเหลืองอร่ามเต็มท้องทุ่ง พร้อมทั้งจะเก็บเกี่ยว นำมาแปรรูปเป็นข้าวสารในลักษณะข้าวซ้อมมือที่มีกลิ่นหอม และบรรจุถุงพร้อมออกจำหน่าย ส่วนการจัดกิจกรรมทำขวัญควาย ผู้คนที่มาร่วมงานจะได้ร่วมกันรับประทานและได้ลิ้มลองข้าวใหม่ที่เพิ่งเก็บเกี่ยว ส่วนคำว่า สามภาษาหัวใจเดียวกัน คือ มีผู้คนได้อพยพมาอาศัยและประกอบอาชีพอยู่ในชุมชนบ้านก๊ว ที่มาจากแหล่งสามภาษา ได้แก่

1. ภาษาเหนือ เป็นผู้คนอพยพมาจากจังหวัดลำพูน ลำปาง และแพร่
2. ภาษาอีสาน เป็นผู้คนอพยพมาจากทางภาคอีสาน ได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด มหาสารคาม และขอนแก่น
3. ภาษาถิ่นสุโขทัย สุโขทัย หรือโชทัย เป็นคนพื้นเมืองที่อาศัยมาแต่ดั้งเดิมในตำบลบ้านน้ำพุ

ต่อมาเมื่อผู้คนในชุมชนได้รู้จักมักคุ้นไปมาหาสู่กัน บ้างก็แต่งงานมีครอบครัวระหว่างกัน มีแนวคิดการรวมกลุ่ม มีการพึ่งพาอาศัยกันในการประกอบอาชีพและหารายได้มาจุนเจือครอบครัว จึงได้รวมตัวกันตั้งวิสาหกิจชุมชนบ้านก๊ว เกษตรพอเพียงตามรอยพ่อ และร่วมกันคิดค้นและหาจุดเด่นให้เป็นจุดขายสินค้าให้เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อให้บุคคลภายนอกได้รู้จักชุมชนมากขึ้น และมีการนำเอาศิลปะและวัฒนธรรมที่มีมาแต่ก่อนเก่าจากถิ่นฐานเดิมมาบูรณาการผสมผสานให้สอดคล้องกับยุคสมัยใหม่และเป็นจุดแข็งของชุมชน จึงเกิดประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกัน ต่อมาเมื่อใครพูดถึงประเพณีทำขวัญควาย และข้าวซ้อมมือที่ผลิตจากข้าวหอมมะลิสายพันธุ์พิษณุโลก 105 และมีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ทำจากการสานไม้ไผ่ให้เป็นสินค้าชุมชนที่กระจายออกสู่ตลาดอย่างแพร่หลายในที่สุด

ชุมชนบ้านก๊ว ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย เป็นชุมชนหนึ่งที่มีการจัดการชุมชนในหลากหลายมิติจนประสบความสำเร็จ เช่น การผลิตข้าวออร์แกนิกด้วยเกษตรอินทรีย์ส่งขายต่างประเทศ มีผู้นำชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในลักษณะวิสาหกิจชุมชน และชุมชนเป็นที่รู้จักแก่บุคคลภายนอกยังอยู่ในวงแคบ ๆ ไม่กว้างขวางนัก ด้วยการนำเอาประเพณีทำขวัญควายมาจัดแสดงเป็นแรงบันดาลใจติดต่อกันมาหลายปี โดยอาศัยภูมิความรู้ของรุ่นเก่าที่เล่าขานสืบทอดกันมา และจากข้อสังเกตเห็นว่า ชุมชนบ้านก๊ว ยังขาดหลักการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักวิชาการในการบริหารจัดการที่จะสามารถใช้ประโยชน์จากการนำศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อสร้างชื่อเสียงให้ชุมชนและดึงดูดนักท่องเที่ยวจากภายนอกให้มารู้จักผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนร่วมกันผลิตขึ้น และจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับบุคคลที่เข้ามาชมงาน

อีกทั้งการใช้ประเพณีทำขวัญควายเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการของชุมชน และการเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการของผู้นำชุมชน การสร้างกระบวนการ หลักปฏิบัติการมีส่วนร่วม ให้คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตามกระบวนการสร้างความเข้มแข็งชุมชนที่ยั่งยืน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจประเพณีทำขวัญควาย ซึ่งประเพณีประจำถิ่นที่เกิดจากปราชญ์ชาวบ้าน และเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านก๊วว จึงเข้าไปช่วยเหลือให้ความรู้ในหลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง และกระบวนการบริหารจัดการ ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ การวางแผน การตัดสินใจ การสื่อสาร การจูงใจ และศึกษาความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย ก็นำมาใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านก๊วว ให้เป็นที่รู้จักและมีหลักฐานเชิงประจักษ์ต่อชุมชนและสังคม ได้แก่ ด้านวิถีชีวิต ความเชื่อ พิธีกรรม และความสัมพันธ์ในชุมชน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มต้นทุนทางวัฒนธรรมชุมชนและพัฒนานวัตกรรมทางผลิตภัณฑ์ให้เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ช่วยเสริมสร้างรายได้ ความรักสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน อีกทั้งยังช่วยให้เยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้และรู้จักหวงแหนประเพณีของบรรพบุรุษที่สร้างสรรค์ไว้ ปลุกจิตสำนึกการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีให้อยู่คู่ชุมชนและเป็นชุมชนต้นแบบของจังหวัดสุโขทัย อันจะนำไปสู่การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบผสมผสานกับการทำเกษตรอินทรีย์ให้ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการมีส่วนร่วมและระดับความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย ก็นำมาใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านก๊วว ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอกิ่วลม จังหวัดสุโขทัย
2. ศึกษาความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการมีส่วนร่วมและระดับความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย ก็นำมาใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านก๊วว
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย ก็นำมาใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านก๊วว ด้านวิถีชีวิต ด้านความเชื่อ ด้านพิธีกรรม และด้านความสัมพันธ์ในชุมชน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับประเพณี มีนักวิชาการให้ความหมายของประเพณีไว้ดังนี้ Rakkan (1986) กล่าวว่า ประเพณีเป็นสิ่งที่คนในสังคมส่วนรวมสร้างขึ้นและเป็นวัฒนธรรมที่ค่อนข้างจะมีเงื่อนไขที่ชัดเจน กล่าวคือ เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นให้เป็นมรดกที่ผู้เป็นทายาทจะต้องรับไว้ และปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป รวมทั้งมีการเผยแพร่แก่คนในสังคมอื่นด้วย ประเพณีนั้นไม่มีใครสามารถระบุลงไปอย่างชัดเจนว่าได้เกิดขึ้นมาตั้งแต่เมื่อใด แต่อาจประมาณได้ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อคนเรามีความเจริญในด้านต่าง ๆ มากพอสมควร โดยมีศาสนา หรือความเชื่อของมนุษย์นั่นเองเป็นพื้นฐานให้เกิดประเพณีขึ้นได้ Sengpracha (1988) กล่าวว่า ประเพณีเป็นพฤติกรรมของสังคม เป็นการกระทำกิจกรรมทางสังคมที่ผู้คนส่วนใหญ่ถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ประเพณีเป็นบรรทัดฐานเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามความคิด ความเชื่อปฏิบัติ เพื่อความเจริญแห่งตนและสังคม ประเพณีเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม เมื่อเกิดปัญหาขึ้นมนุษย์ก็พยายามหาวิธีการแก้ปัญหาแนวปฏิบัติในการแก้ปัญหาทางธรรมชาติของคนในสมัยก่อน มักอาศัยความเชื่อและปฏิบัติต่อความเชื่อในสิ่งนั้นจนบางครั้งอาจได้ผลก็เลยปฏิบัติกันต่อ ๆ กันมา

แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรม

Kanokpongchai (2002) กล่าวว่าการศึกษาความเชื่อในสิ่งเดียวกันย่อมหมายถึง ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ความกลมเกลียวที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ไปด้วยกัน ซึ่งส่งผลถึงความเป็นปึกแผ่น ความเข้มแข็งของสังคมในที่สุด ดังนั้นความเชื่อในสิ่งนอกเหนือธรรมชาติโดยเฉพาะเรื่องผี เรื่องวิญญาณ จึงเป็นสิ่งที่อยู่คู่มนุษย์ต่อไป เพราะเมื่อถึงจุดหนึ่ง que ความคิดทางวิทยาศาสตร์ไม่สามารถตอบข้อสงสัยของมนุษย์ได้ เราก็จำเป็นต้องพึ่งพาระบบความเชื่อ สังคมในอดีตจึงจัดระบบความเชื่อเรื่องผีไว้อย่างสลับซับซ้อน มีเหตุผล ประกอบด้วยพิธีทำให้คุณและผีร้ายที่ให้โทษ เมื่อทำผิดต่อกฎเกณฑ์ของสังคม ความเชื่อในเรื่องนี้จึงกลายเป็นกลไกควบคุมสังคม

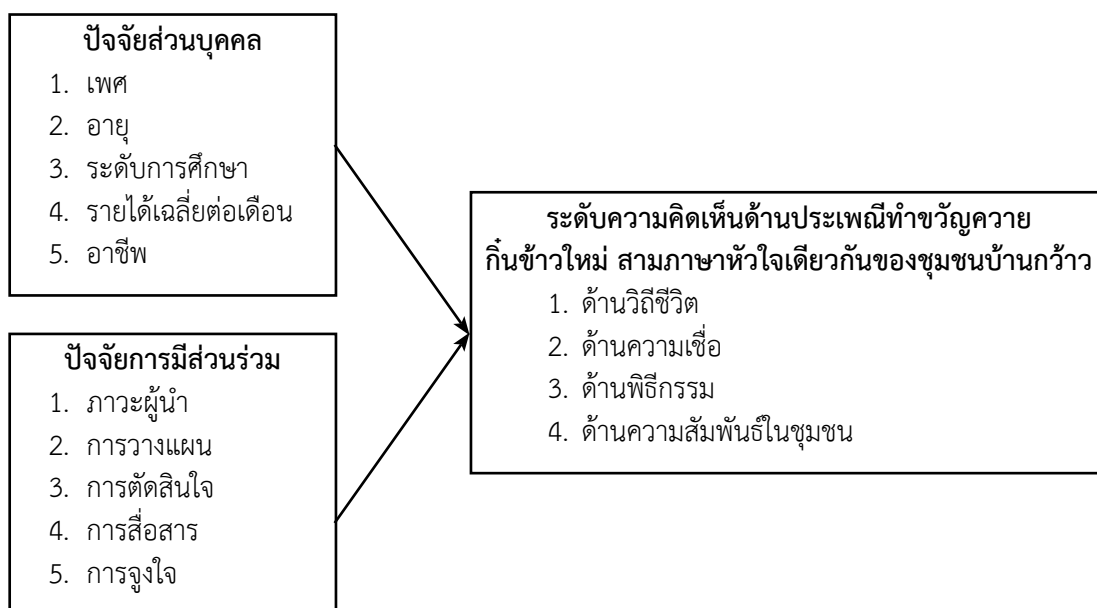
Chandaeng (2003) กล่าวว่าความเชื่อและพิธีกรรมนั้นนอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งของภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนแล้ว ยังมีการเรียนรู้ถ่ายทอดสืบต่อกันมา และเป็นส่วนสำคัญอย่างมากในการพัฒนาสังคมและชุมชนให้มีศักยภาพ มีความเข้มแข็ง และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข ฉะนั้นความเชื่อและพิธีกรรมไม่ได้เป็นเรื่องไร้สาระหรือเป็นเรื่องความงมงาย หากแต่เป็นระบบคุณค่าที่สำคัญทางสังคมของชุมชน เพราะความเชื่อและพิธีกรรมเกิดขึ้นพร้อมกับการมีมนุษย์ มีสังคมมนุษย์ขึ้นมา และไม่เคยปรากฏว่ามีสังคมมนุษย์ใดในโลกนี้ที่ไม่มีความเชื่อและพิธีกรรม จึงกล่าวได้ว่าความเชื่อและพิธีกรรมเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นมนุษย์อย่างมีอาจแยกออกจากกันได้

สรุปได้ว่าประเพณี หมายถึง กิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบเนื่องกันมาจากบรรพบุรุษอันยาวนานจนกลายเป็นเอกลักษณ์ เป็นกฎระเบียบในการประพฤติปฏิบัติตน และมีความสำคัญต่อกลุ่มบุคคลในสังคม และมีอิทธิพลต่อสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น การแต่งกาย ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ศิลปกรรม กฎหมาย และคุณธรรม ส่วนความเชื่อและพิธีกรรม มนุษย์เรายังยึดถือเป็นกิจกรรมประจำชีวิต และทุกสังคมมนุษย์ก็ยังคงมีความเชื่อในพิธีกรรม และพิธีกรรมยังเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่คงจะตอบสนองความต้องการบางอย่างของมนุษย์ และอาจนำมาเป็นกลไกในการควบคุมสังคมได้

สมมติฐานการวิจัย

1. ความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการมีส่วนร่วมมีผลต่อระดับความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านก๊วว แตกต่างกัน
2. ระดับความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านก๊วว ด้านวิถีชีวิต ด้านความเชื่อ ด้านพิธีกรรม และด้านความสัมพันธ์ในชุมชน มีความสัมพันธ์กัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนในพื้นที่ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 8 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านน้ำพุ บ้านเขาทองผาจับ บ้านก๊วว บ้านน้ำตกลายรุ่ง บ้านใหม่โพธิ์ทอง บ้านลานเอื้อง บ้านน้ำพุใต้ และบ้านเขาพรา มีประชาชนจำนวนทั้งสิ้น 5,793 คน (Subdistrict Administrative Organization Ban Namphu, 2019)

กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเทียบจากตาราง Krejcie & Morgan (1970) ซึ่งมีลักษณะตรงกับจุดมุ่งหมายของการวิจัยและลดค่าใช้จ่าย มีวิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีใช้ตารางเลขสุ่มตัวอย่างจำนวน 361 คน

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีผลรวมค่าคะแนนเท่ากับ 1 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามไปทดลองกับชุมชนบ้านนาเชิงคีรี อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 คน โดยใช้ Cronbach's Alpha Coefficient มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยรวมที่ระดับ 0.984

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2562 – เดือนมกราคม 2563 และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีสัมภาษณ์ในระหว่างวันที่ 22–26 ธันวาคม 2562

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบ ได้แก่ t-test F-test โดยวิธีการวิเคราะห์แบบ One-way ANOVA และสถิติ Pearson Correlation Coefficients พร้อมบรรยายการแปลผลข้อมูลโดยละเอียด

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุสูงกว่า 50 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ประกอบอาชีพเกษตรกร และผลการวิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยพบว่า อันดับหนึ่งด้านภาวะผู้นำ รองลงมาด้านการสื่อสาร ด้านการจูงใจ ด้านการวางแผน และอันดับสุดท้ายด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในภาพรวม (N = 361)

ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. ด้านภาวะผู้นำ	4.08	0.50	มาก	1
2. ด้านการวางแผน	3.77	0.73	มาก	4
3. ด้านการตัดสินใจ	3.66	0.71	มาก	5
4. ด้านการสื่อสาร	4.01	0.48	มาก	2
5. ด้านการจูงใจ	3.80	0.58	มาก	3
รวม	3.86	0.56	มาก	

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านก้วพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยพบว่า อันดับหนึ่งด้านพิธีกรรม รองลงมาด้านความสัมพันธ์ในชุมชน ด้านความเชื่อ และอันดับสุดท้ายด้านวิถีชีวิต ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านก้ว ในภาพรวม (N = 361)

ประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านก้ว	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. ด้านวิถีชีวิต	3.67	0.84	มาก	4
2. ด้านความเชื่อ	3.71	0.69	มาก	3
3. ด้านพิธีกรรม	4.09	0.48	มาก	1
4. ด้านความสัมพันธ์ในชุมชน	3.78	0.71	มาก	2
รวม	3.81	0.66	มาก	

3. ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการมีส่วนร่วมมีผลต่อระดับความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านก้วพบว่า ระดับความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านก้วมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการมีส่วนร่วมมีผลต่อระดับความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านก๊ว

ตัวแปร	One-Way ANOVA			สมมติฐาน (H ₁)
	t	F	Sig.(2-tail)	
1. ปัจจัยส่วนบุคคล				
1.1 เพศ	1.015		0.000*	ยอมรับ
1.2 อายุ		9.057	0.000*	ยอมรับ
1.3 ระดับการศึกษา		1.602	0.001*	ยอมรับ
1.4 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		3.632	0.000*	ยอมรับ
1.5 อาชีพ		3.482	0.002*	ยอมรับ
2. จำแนกตามปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชน				
2.1 ด้านภาวะผู้นำ		135.181	0.001*	ยอมรับ
2.2 ด้านการวางแผน		329.378	0.000*	ยอมรับ
2.3 ด้านการตัดสินใจ		462.462	0.000*	ยอมรับ
2.4 ด้านการสื่อสาร		195.385	0.000*	ยอมรับ
2.5 ด้านการจูงใจ		55.316	0.000*	ยอมรับ

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการทดสอบสมมติฐานค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระดับความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านก๊วพบว่า r มีค่า 0.921, 0.922, 0.943, 0.944 และ Sig. มีค่าเท่ากับ 0.000 หมายความว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูงและทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระดับความคิดเห็นประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านก๊ว

ประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกัน	Pearson Correlation		สมมติฐาน (H ₁)
	r	Sig.(2-tail)	
1. ด้านวิถีชีวิต	0.921	0.000*	ยอมรับ
2. ด้านความเชื่อ	0.944	0.000*	ยอมรับ
3. ด้านพิธีกรรม	0.922	0.000*	ยอมรับ
4. ด้านความสัมพันธ์ในชุมชน	0.943	0.000*	ยอมรับ

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านก๊ว แสดงให้เห็นว่า การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้านเป็นภูมิปัญญาพื้นฐานในการประกอบอาชีพ และเป็นรากฐานของการพัฒนา การมีผู้นำชุมชนที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพึ่งพาตนเอง การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันภายในชุมชนและมีการพัฒนาที่เกิดการผสมผสานองค์ความรู้บนฐานภูมิปัญญาเดิม เพื่อให้เกิดเป็นภูมิปัญญาใหม่ที่เหมาะสมกับยุคสมัย ภูมิปัญญาจึงมีคุณค่าต่อท้องถิ่นและบุคคลผู้ได้สัมผัสและเรียนรู้ การประยุกต์และพัฒนาปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพ การตัดสินใจนำองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยเพื่อต่อยอดใช้ในการผลิต การตลาด และการบริหารการจัดการ ตลอดจนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควบคู่กันไป การสื่อสารและการจูงใจคนในชุมชน เพื่อการปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยการส่งเสริมกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรม สร้างจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของชุมชน ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของสภาพชีวิตและความเป็นมาของชุมชนบ้านก๊ว อันจะสร้างองค์ความรู้และความภูมิใจในชุมชนและท้องถิ่นด้วยการฟื้นฟูโดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหายหรือที่สูญหายไปแล้ว มาพัฒนาให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมในท้องถิ่นนั้น และประการสำคัญคือ ชุมชนมีวิธีการบริหารจัดการในการเพิ่มผลผลิตข้าวหอมมะลิออร์แกนิกและแปรรูปสินค้าส่งขายในต่างประเทศ ซึ่งเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนถึง 20 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ในปีที่ผ่านมา สอดคล้องกับงานศึกษาของ Prathamart (2018) ได้ศึกษาเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย บทเรียนคอมพิวเตอร์ออนไลน์ การเป็นผู้ประกอบการ ผลการศึกษาพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย คือ ความรู้ความชำนาญ วิธีการหรือเทคโนโลยีที่มีการสืบทอดต่อกันมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน รวมทั้งงานสร้างสรรค์ของกลุ่มคนในชุมชนบนพื้นฐานวัฒนธรรมและสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม โดยสะท้อนความคิดและความคาดหวังของชุมชนนั้น ด้วยเป็นการแสดงออกซึ่งเอกลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม มาตรฐานและคุณค่าของชุมชน อาจใช้ภาษาหรือไม่ใช้ภาษาหรือผสมผสานระหว่างใช้ภาษาและไม่ใช้ภาษาเป็นสื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยเป็นองค์ความรู้ของกลุ่มบุคคลในท้องถิ่น รวมถึงงานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีอยู่ในทุกภาคของประเทศ

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะความเป็นภาวะผู้นำของประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีแนวคิดและสนับสนุนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางศิลปะและวัฒนธรรมร่วมกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนและส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบสูงจะก่อให้เกิดการบูรณาการในการทำงานร่วมกันที่ดี เนื่องจากทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจ การสนทนาสื่อสารและการประสานงานอย่างมีขั้นตอนที่รัดกุม มีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบกันอย่างทั่วถึงทั้งชุมชน ด้วยแรงจูงใจจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนสมาชิกเป็นอย่างดีต่อการจำหน่ายสินค้าและบริการในงานศิลปะและวัฒนธรรม และกิจกรรมจะมุ่งเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของวิถีชีวิตความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีทางวัฒนธรรม มีศรัทธาในความเชื่อของบรรพบุรุษ การสร้างรายได้ด้วยการออกร้านชุมชน การจำหน่ายของที่ระลึกของชุมชนในราคาถูกและประหยัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wareechon (2008)

ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาลสู่ “เมืองน่าอยู่” กรณีศึกษา เทศบาลตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า กรรมการชุมชนส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุ 41 ปีขึ้นไป มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีอาชีพปลูกจำง / รับจำง มีรายได้ 10,001–15,000 บาทต่อเดือน และได้รับการฝึกอบรมความรู้ 5 ครั้งขึ้นไป การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาลสู่เมืองน่าอยู่ ในภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยคณะกรรมการมีส่วนร่วมด้านคิดค้นปัญหามากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติและด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านคว้าว พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะประเพณีทำขวัญควาย ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป รู้จักการค้าขายจากวัสดุริยชาติที่มีมากมายในแหล่งชุมชน มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้เศรษฐกิจชุมชนมีการเจริญเติบโตไปในทางที่ดี เศรษฐกิจหมุนเวียนเกิดสภาพคล่องในระดับครัวเรือน เพราะความเชื่อของคนในชุมชนเชื่อว่าการทำขวัญควายเป็นพิธีกรรมของการขอขมาลาโทษต่อควายที่ชาวนาใช้งานมาอย่างหนักในช่วงตลอดฤดูทำนาและการเพาะปลูก แม้ปัจจุบันควายไม่ได้ใช้งานในการเกษตรชุมชนแล้วก็ตาม แต่ความศรัทธาต่อพิธีกรรมยังมีความเชื่อถือจากชุมชนบ้านคว้าว และประเพณีทำขวัญควาย ทำให้คนในชุมชนมีความสัมพันธ์ รู้รักสามัคคีต่อกัน อีกทั้งเป็นที่รู้จักของคนจากชุมชนอื่นที่เข้ามาร่วมงาน มีหน่วยงานราชการและชาวต่างชาติให้ความสนใจสินค้าพื้นเมือง ได้แก่ ข้าวหอมมะลิผลิตเป็นข้าวซ้อมมือ และขนมประจำชุมชนคือ ขนมครกยกแข่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phiajanta (2013) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีงานบุญสลากย้อมของชุมชนตำบลประตูป่า อำเภอลำพูน จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีงานบุญสลากย้อมให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายในสภาพสังคมปัจจุบันคือ ภาคประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างสำคัญในฐานะเจ้าของมรดกวัฒนธรรม ซึ่งวิธีการจัดการจำเป็นที่ทุกภาคส่วนในสังคมหรือภาคประชาสังคม ประกอบด้วยประชาชน หน่วยงานภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ นอกจากนี้ รูปแบบของประเพณีงานบุญสลากย้อมต้องอนุรักษ์รักษารูปแบบขององค์ประกอบและพิธีการของงานประเพณีให้เป็นแบบดั้งเดิมให้มากที่สุด เพื่อรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนชาวไทยองไว้ แต่อาจต้องมีการเปลี่ยนแปลงบ้างตามสภาพสังคมและวัฒนธรรม โดยให้มีกิจกรรมเสริมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและเรียกร้องให้ผู้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chanasith & Sungrugsa (2018) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาดน้ำคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาดน้ำคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเข้าใจและมีความพร้อมในการจัดการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเน้นไตรภาคี คือ ภาครัฐ ภาคเอกชนและท้องถิ่น คำนึงถึงอัตลักษณ์ของ

ชุมชน รวมถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แต่ก็ยังมีความต้องการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ประสบความสำเร็จและดำรงอยู่ต่อไปได้ในอนาคต

4. ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยการมีส่วนร่วม พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพที่แตกต่างกัน มีปัจจัยการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะเพศชายหรือเพศหญิงอายุที่ต่างวัย ล้วนมีความเข้าใจ ในการจัดกิจกรรมทางศิลปะและวัฒนธรรม มีทักษะประสบการณ์การตัดสินใจต่อการดำเนินงาน การสื่อสาร ระหว่างคนในชุมชน มีการพูดคุยเพื่อจูงใจให้เข้าร่วมงานของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Sathian-udorn (2019) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุ รายได้ เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพสมรสต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักท่องเที่ยว ชาวไทยที่มีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว บุคคลที่ร่วมเดินทาง แหล่งข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เกาะเกร็ด ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการท่องเที่ยวต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการมีส่วนร่วม ดังนี้

5.1 ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน และอาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษา หัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านก้วแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากคนรุ่นใหม่ ที่มีอายุหลายช่วงวัย การศึกษามีองค์ความรู้ทักษะประสบการณ์และการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ย่อมมีความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามวิถีชุมชน มีความเชื่อในพิธีกรรมการทำขวัญควาย ย่อมมีความ คิดเห็นที่แตกต่างหลายมุมมอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chimplee (2016) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทาง การพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านตะคุ ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านตะคุมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชนบ้านตะคุจำนวน 2 แห่งที่สำคัญ ได้แก่ ปราสาทสระหินและวัดหน้าพระธาตุ โดยปราสาทสระหินหรือปราสาทหินที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกทาง บ้านตะคุ และวัดหน้าพระธาตุหรือวัดตะคุ วัดหน้าพระธาตุหรือที่ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่าวัดตะคุ เป็นวัดเก่าแก่ ของอำเภอปักธงชัย ส่วนการศึกษาความพร้อมของชุมชนต่อการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีระดับความพร้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.24$, S.D. = 0.43) และเมื่อจำแนกตามอายุ อาชีพ และระดับการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างกันมีความพร้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2 ความแตกต่างระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมที่มีต่อระดับความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย ก็นข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านก๊วพบว่า ด้านภาวะผู้นำ ด้านการวางแผน ด้านการตัดสินใจ ด้านการสื่อสาร และด้านการจูงใจที่ต่างกันมีระดับความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย ก็นข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านก๊วมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากคนในชุมชนต่างก็มีคิดเห็นด้านภาวะผู้นำเพื่อการวางแผนในการดำเนินชีวิตตามวิถีชุมชน การพบปะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแม้จะแตกต่างกันเป็นพหุวัฒนธรรม แต่การพึ่งพาอาศัยกันและกันยังคงสร้างความสัมพันธ์อันดีในชุมชน การไปมาหาสู่ระหว่างกันอย่างแน่นแฟ้นเหมือนครอบครัวเดียวกัน แต่การสนับสนุนความเชื่อในการพัฒนาพิธีกรรมทางประเพณีทำขวัญควายย่อมแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sokklang (2013) ได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ภูมิลำเนา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบ้านธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมมีผลต่อระดับความคิดเห็นด้านประเพณีทำขวัญควาย ก็นข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านก๊ว พบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะ ประเพณีทำขวัญควายทำให้การดำรงชีวิตในชุมชนมีกินมีใช้ มีความพอเพียงทางเศรษฐกิจชุมชนที่สร้างความเจริญในด้านเงินทุนหมุนเวียนมีสภาพคล่องมากขึ้น ส่งผลให้การบริโภคสินค้าและผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนบ้านก๊วเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด และทุกคนมีความเชื่อว่าการทำขวัญควายเป็นการอนุรักษ์ประเพณีและสืบทอดภูมิปัญญาอันดีงาม ที่สืบทอดกันให้ถึงคุณค่าของชีวิตความเป็นอยู่ที่เต็มไปด้วยความสุขสงบสันติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rodboonrom (2017) ได้วิจัยเรื่องบทบาทการมีส่วนร่วมการบูรณาการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการบูรณาการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมกับบทบาทการมีส่วนร่วมทั้งหมด 4 ด้าน พบว่ามี 2 ด้านที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 คือ การสื่อสารกับการจูงใจและภาวะผู้นำกับนโยบายขององค์กร และแนวทางการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมในการบูรณาการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนและกำหนดเป็นภาระงานประจำของบุคลากร กำหนดเป็นเกณฑ์หรือตัวชี้วัดในการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปี และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เข้ารับการศึกษารอบรู้ในงานในด้านการบูรณาการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมโดยเสมอภาคทั้งบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Shuaytong et al. (2013) ได้วิจัยเรื่องพฤติกรรมการทำงานบำรุงศิลปและวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาพยาบาลราชภัฏสวนสุนันทา ผลการศึกษาพบว่า ผลการทดสอบทางสถิติพบว่า ชั้นปีที่กำลังศึกษาที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการทำงานบำรุงศิลปและวัฒนธรรมไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ทศนคติต่อการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมไทยมีความสัมพันธ์ทางบวก ($r = 0.247$) กับพฤติกรรมการทำงานบำรุงศิลปและวัฒนธรรมไทยโดยรวมและ

รายด้านทั้ง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ดังนั้นคือการปฏิบัติเพื่อผดุงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นชาติไทย ($r = 0.013$) การปฏิบัติตามพุทธศาสนา ($r = 0.151$) และการปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย ($r = 0.323$) และความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก ($r = 0.174$) กับพฤติกรรมการทำงาน บำรุงศิลปะและวัฒนธรรมไทยโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) และมีความสัมพันธ์ทางบวก ($r = 0.294$) กับการปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) แต่ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการปฏิบัติเพื่อผดุงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นชาติไทยและการปฏิบัติตามพุทธศาสนา ($p\text{-value} > 0.05$)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. จากผลการวิจัยสามารถเป็นต้นแบบที่นำไปใช้กับชุมชนอื่นที่เหมาะสม และจะเป็นประโยชน์ในการสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชน ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และชุมชนบ้านกว๊ามมีชื่อเสียงในระดับหนึ่งที่ได้ยกระดับการเพิ่มมูลค่าทางสินค้าประเภทข้าวหอมมะลิออร์แกนิกส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศในปริมาณที่เพิ่มขึ้นทุกปี
2. ประเพณีทำขวัญควาย กินข้าวใหม่ สามภาษาหัวใจเดียวกันของชุมชนบ้านกว๊าม เป็นประเพณีที่ดีงาม ได้เสริมสร้างพลังแห่งความรัก ความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในชุมชน โดยมีการสืบทอดกันและยังคงเป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีคุณค่าทางภูมิปัญญา หน่วยงานภาครัฐควรเข้าไปสนับสนุนส่งเสริมชุมชนต่าง ๆ ทั้งด้านงบประมาณและประสานความร่วมมือให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง
3. หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยชิ้นนี้ไปเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้แก่ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการทำเกษตรอินทรีย์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของชุมชน เพื่อทราบรูปแบบกระบวนการในการถ่ายทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้แบบครบถ้วนตามแบบฉบับดั้งเดิม
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมต้นแบบ เพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูลองค์ความรู้และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน และสังคม
3. ควรศึกษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมชุมชนอื่นในจังหวัดสุโขทัยเพิ่มขึ้น

References

- Chanasith, K. & Sungrugsa, N. (2018). Guidelines for the Development of Cultural Tourism Klong Dan Floating Market, Ra-nod District, Songkhla Province. *Journal of Humanities and Social Sciences, Thonburi University*, 12(28), 163–176.
- Chandaeng, A. (2003). **Beliefs Rituals : Learning Processes for Self-reliance Potential of Rural Communities : A Case Study of Ban Yang Luang Community, Tham Pha Sub-district, Mae Chaem District, Chiang Mai Province.** Faculty of Social Administration, Thammasat University.
- Chimplee, K. (2016). The Development of Village Cultural Tourism in Ban Takhu Pak Thong Chai District Nakhonratchasima Province. *NRRU Community Research Journal*, 10(1), 7–19.
- Department of Culture Promotion. (2007). **Master Plan for the Thai Culture Campaign 1994.** Bangkok : the National Culture Commission.
- Kanokpongchai, S. (2002). **Culture in Thai Society.** Bangkok : Chulalongkorn University Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determination Sample Size for Research Activities. *Education and Psychology Measurement*, 30(3), 607–610.
- Phiajanta, C. (2013). **Salak Yom Tradition Conservation Management of Pratu Pa Community Mueang Lamphun District, Lamphun by Public Participation.** Faculty of Arts, Chiang Mai University.
- Prathamart, M. (2018). **Thai Local Wisdom.** Retrieved from <http://sites.google.com/site/karpenphuprakxbkar12/phumipayya-thxng-thin-thiy>
- Rakkan, W. (1986). **Thai Culture and Behavior.** Bangkok : O.S. Printing House.
- Rodboonrom, S. (2017). **Role of Participation in Religious Integration, Art and Culture of Phranakhon Rajabhat University.** Faculty of Public Administration, Phranakhon Rajabhat University.
- Sathian-udorn, W. (2019). **Opinions of Thai Tourists towards Cultural Tourism Management of Koh Kred, Nonthaburi Province.** Faculty of Arts, Bangkok University.
- Sengpracha, N. (1988). **Fundamentals of Thai Culture.** Bangkok : Odeon Store.
- Shuaytong, P., Yongchaiyudha, P., Kumpalasiri, N., Sungkapong, T. Techathawewon, P. & Kiatkanon, K. (2013). **Preservation of Thai Art and Cultural Behavior of Suan Sunandha Rajabhat Nursing Students.** The 1st National Academic Conference on “Rattanakosin Art and Culture Fair for Local Development in Thailand, 20–21 November 2014 at the Royal River Hotel.

- Sokklang, K. (2013). **Community's Participation of Tharnprasath Nonsung Nakhon Ratchasima**. Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Isan.
- Subdistrict Administrative Organization Ban Namphu. (2019). **Number of Population**. Ratchaburi.
- Wareechon, N. (2008). **Participation of the Community Committee in the Development of a Municipality towards a Livable City : A Case Study Bang Phra Sub-district Municipality, Sriracha District, Chonburi Province**. Faculty of Public Administration, Burapha University.